

KİTAP İNCELEMESİ

SAGE Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research (2nd Edition)

Abbas TASHAKKORI
Charles TEDDLIE

Dr. Gökhan DAĞHAN

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
Araştırma Görevlisi, gokhand@hacettepe.edu.tr

Bu çalışmada editörlüğü Abbas Tashakkori ve Charles Teddlie tarafından yapılan *Sosyal ve Davranışsal Araştırmalarda Karma Yöntemler El Kitabı* (SAGE Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research) adlı kitabın genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Birinci baskısı aynı editörlerce 2003 yılında çıkarılan bu el kitabının 2. baskısı, 2010 yılında SAGE Yayıncılık tarafından okurlarına sunulmuştur. İngilizce hazırlanan bu kitabın SAGE Yayıncılığın web adresi üzerinden temin edilmesi mümkündür. Söz konusu kitabın değerlendirmesi yapılırken ağırlıklı olarak içerik yönünden bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte biçimsel inceleme notlarına da yer verilmiş, kitap okuyucu kitlesine tanıtılmaya çalışılmıştır.

Kitap temelde üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm “*Kavramsal Konular: Felsefi, Kuramsal, Sosyopolitik*”, ikinci bölüm “*Yöntem ve Metodoloji ile İlgili Konular*” ve üçüncü bölüm “*Karma Araştırma Yöntemlerinin Çağdaş Uygulamaları*” şeklinde adlandırılmıştır. Her bir bölümde 10 tane ünite yer almaktadır ve bu ünitelerin her biri, kendi alanlarında karma araştırma yöntemleri üzerine çalışmalar yürüten uzman yazarlarca kaleme alınmıştır. Kitabın bölümlerine ve ünitelerine başlamadan önce editörler tarafından hazırlanan bir önsöz bulunmakta ve önsözü “*Karma Araştırma Yöntemlerinde Çağdaş Konulara Bakış*” adlı bir giriş ünitesi izlemektedir. Söz konusu giriş ünitesine SAGE Yayıncılığın web sitesi üzerinden de erişilebilmektedir. Editörler önsözde karma araştırma yöntemlerini, var olan iki geleneksel yaklaşımın yanı sıra son on yılda gelişen ve çeşitlenen bir sosyal araştırma metodolojisi alanı olarak ifade etmekte ve “*üçüncü metodolojik hareket*” olarak nitelendirmektedirler.

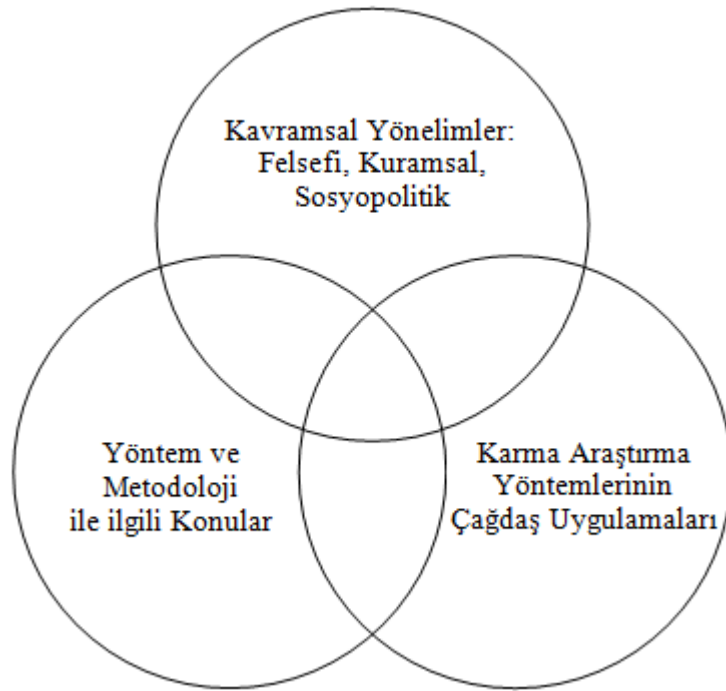
Editörler karma araştırmalarla ilgilenmeye başladıkları ilk yıllarda kendi bakış açılarına göre nicel ve nitel yaklaşımları karmaşık sosyal araştırma problemlerini yanıtlayabilmek için bir araya getirmeyi üzerinde uzun uzadıya düşünülmesine gerek olmayan bir olgu olarak betimlemişler ve kendilerine “Herkes bunu yapmıyor mu? Uygulama ya da değerlendirme alanlarındaki çoğu araştırmacı zaten karma yöntemleri kullanmıyor mu?” sorularını yöneltmişlerdir. Ancak daha sonraları karma araştırmaları, nitel ya da nicel yaklaşımlardan farklılaşan yeni bir yaklaşım olarak incelemişlerdir.

Önsöz kısmında kitabın önceki baskısı ile aradaki farklara değinilmiş ve bu baskının hazırlanmasında izlenen yollar etraflıca açıklanmıştır. Editörler, pek çok yazarla ortaya çıkardıkları bu kitabın ilk baskısında karma yöntemleri, nicel ya da nitel yaklaşımlardan farklı olarak “*üçüncü metodolojik hareket*” olarak görmüşler ve yazarların ortaklaşa katkısının “*bağımsızlığın ilanı*” şeklinde yorumlanabilecek bir biçimde sonuçlandığını ifade etmişlerdir. Bu yeni baskıda ise karma yöntemlerin şu an ne aşamada olduğu ve gelecekte bu yöntemlerin neleri kapsayacağı ortaya konmuş, üçüncü metodolojik yaklaşım olarak karma yöntemlerin yaşayabilirliğinin kesin olarak kabul edildiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda, bu araştırmada incelenmesi yapılan kitabın 2. baskısının amacı,

- Çeşitli bilim adamları arasında var olan fikirlerin söylemleri ve bütünleştirilmesi için bir platform sağlamak,
- Alandaki liderlerin başarılarını ve katkılarını tanımak,

- Karma araştırmalar üzerine yeni araştırmacıların ortaya çıkmasında yeni bir aşama sağlamak,
- Yeni karma araştırma tekniklerinin ve uygulamalarının geliştirilmesini desteklemek ve
- Sosyal ve davranışsal bilimlerde en uygun yaklaşımları (karma yöntemleri) kullanarak önemli soruları yanıtlamayı amaçlayan araştırmaları desteklemek, nitel ve nicel yaklaşımlar arasındaki yapay sınırlarda küçülmeyi sağlamak.

Önsözün ardından gelen ve editörler tarafından kaleme alınan “*Karma Araştırma Yöntemlerinde Çağdaş Konulara Bakış*” başlıklı giriş ünitesinin birinci amacı kitabın organizasyonel yapısını tanıtmaktır. Söz konusu yapı, hem yazılı, hem de kitabın her bir bölümünü işaret eden kesişen üç çemberle görsel olarak betimlenmiştir. Kitabın her bir bölümünün hem birbiriyle ilişkili olduğu, hem de kendi bağlamına özgü karakteristikleri barındırdığı vurgulanmaktadır. Her bir bölüm içerisinde yer alan üniteler de birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Karma araştırma yöntemlerinin birbiriyle örtüşen bileşenlerden oluşan gelişim haritası Őekil 1’de gösterilmiştir.

Őekil 1. Karma Araştırma Yöntemlerinin Gelişim Haritası

Őekil 1’deki her bir çember, ifadesini bulan bölüme işaret etse de bazı bölümlerdeki ünitelerin aslında diğer bölümlerde de yer alabileceği çıkarımında bulunulabilir. Örneğin Stephen Gorard tarafından kaleme alınan “Yöntemlerin Bağımsızlığı Olarak Araştırma Deseni” başlıklı ünitenin hem 1. hem de 2. bölümde yer alabileceği söylenebilir. Ancak nitel ve nicel yaklaşımlar arasındaki bölünmelerin ve paradigma anlayışlarının neticesinde sosyal bilimlerdeki evrensel araştırma prensiplerini irdelemesi bakımından ünitenin 1. bölümde yer almasına karar verilmiştir. Giriş ünitesinin diğer amaçları ise karma araştırma yöntemlerinin temel karakteristiklerini özetlemek, karma araştırma yöntemi alanındaki tartışmalara ve temel konulara genel bir bakış açısı sunmak ve her bir konuyu önemine ve aralarındaki farklı noktalara göre tanımlamaktır. Bu bağlamda giriş ünitesinde, kitabın ilk baskısına göre eklenen ya da yeniden gözden geçirilen ünitelere de değinilmiştir.

Bölüm 1’de bazı ünite yazarlarının *yaklaşım* kavramını kullanmaktan kaçınmalarına rağmen epistemoloji, aksiyoloji, ontoloji ile genelleme olasılığı ve nedenselliğin doğası gibi diğer sosyal sorgulama bağlamalı felsefi temellere işaret ettikleri söylenebilir. Bu anlamıyla ilk bölümün biraz daha kavramsal konulara değinerek karma araştırma yöntemlerinin felsefesini incelediği söylenebilir.

Bölüm 1'in John. W. Creswell tarafından kaleme alınan ilk ünitesinde karma araştırma yöntemlerinin gelişen görünümünün ortaya konmasına çalışılmıştır. Creswell bu bölümün amaçlarını, özellikle son 7 yılda gelişen karma araştırma yöntemlerindeki güncel anlayışları kavramak, karma araştırma yöntemlerinin özündeki çeşitli perspektifleri, karma araştırma yöntemlerinin tanımlarını ve karma araştırma yöntemleri alanında geliştirilen dili incelemek, karma araştırma yöntemlerinde kullanılan felsefi varsayımlar ile kuramsal bakış açılarındaki güncel tartışmaları ele almak, karma araştırma yöntemlerini yürütmek için gereken prosedürlerde ortaya çıkan gelişmeleri incelemek ve karma araştırma yöntemleri alanındaki uluslar arası ve disiplinler son dönem gelişmelerini irdelemek şekilde sıralamaktadır. Oldukça kapsamlı bir amaç doğrultusunda kurgulanan bu ünite, karma araştırma yöntemlerine ilişkin yapılabilecek olası tanımların örüntüsü de incelenmiştir. Green, Caracelli ve Graham (1989) tarafından yapılan ilk dönem tanımında çoklu *yöntem* vurgusu ön plana çıkmış, ancak bu yönelim zamanla *metodoloji* kavramına doğru gitmiştir. Metodoloji vurgusu Tashakkori ve Teddlie'nin 1998 yılında çıkardıkları *Karma Metodoloji* adlı kitaba adını vermiştir. Yöntem ve metodoloji kavramlarının birbirinden farklı incelenmesi gerektiği göz önüne alınarak, yöntemin veri toplama, verilerin analizi ve belli oranda yorumlamayı kapsayabileceği, bununla birlikte metodolojinin ise bir araştırma sürecinin başlangıcından itibaren her aşamayı kapsayacağı söylenebilir (Guba & Lincoln, 1989). Bu tartışma odağında Johnson, Onwuegbuzie ve Turner tarafından 2007 yılında yapılan bir çalışmada, 21 araştırmacıya karma araştırma yöntemlerinin tanımı sorulmuş ve 19 geçerli yanıt alınmıştır. Elde edilen yanıtlar karma ile kastedilen yapıda araştırmacılar arasında farklı görüşlerin olduğunu ortaya koymuştur. Ancak elde edilen tüm tanımlar incelenerek araştırmacılar tarafından bütüncül bir tanım geliştirilmiş ve bu tanım şu şekilde ifade edilmiştir:

Karma araştırma yöntemleri, bir araştırmacı veya araştırmacı takımının geniş ve derinlemesine anlamayı ve desteklemeyi sağlayan amaçlar için nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarını birleştirdiği (örneğin nitel ve nicel bakış açılarının kullanımı, veri toplama, analiz ve çıkarım teknikleri) araştırma yöntemleridir (Johnson, Onwuegbuzie, & Turner, 2007).

Kitabın ilk bölümündeki 2. ünite, karma araştırma yöntemlerindeki felsefi ve kuramsal konuların tarihçesi incelenmiştir. Bu amaçla geçmişten bugüne nitel ve nicel yöntemlerin felsefesi ve araştırma mantığı irdelenmiş, karma yöntemlere olan olası yansımaları tartışılmıştır. Bu bağlamda bu ünitenin amacı, nitel ve nicel araştırmaları bölen bazı çekişmeler ve anahtar fikirlerin entelektüel tarihini ve bütünleştirilmesine yönelik önceki çabaları incelemektir. Ünite bilimsel devrimler ve aydınlanma örüntüsü etrafında şekillendirilmiştir. Thomas Kuhn'un 1962 yılında çıkardığı *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* adlı kitabın bilim tarihine getirmiş olduğu katkılar ifade edilmiş, Kuhn'a göre paradigma kavramının anlamı tartışılmıştır. Ünite diyalektik pragmatizmin felsefesi ve pragmatik prensibin kısa ve öz çerçevesi ile sonlandırılmıştır.

Kitabın ilk bölümünün 3. ünitesi karma araştırma yöntemlerinin felsefi dayanaklarını ve pragmatizmi incelemektedir. Bu bölümde pragmatizmin karma araştırma yöntemlerine felsefi bir dayanak oluşturup oluşturamayacağı tartışılmış ve ünitenin sonunda pragmatizmin karma araştırma yöntemleri için felsefi bir dayanak sağlayamamakla birlikte, karma araştırma yöntemleri üzerine çalışan araştırmacılara desenlerinin felsefi çıkarımları ve gerekçeleri hakkında daha kesin ve daha iyi sorular sormalarına destek verebileceği ifade edilmiştir.

Kitabın ilk bölümünün 4. ünitesinde diyalektik ve pragmatizm incelenmiş, karma araştırma yöntemleri çerçevesinde diyalektik ve pragmatik bakış açılarının alabileceği pozisyon tartışılmıştır. 5. ünite, karma araştırma yöntemleri için bir bakış açısı olarak realizm ele alınmıştır. Ünite içerisinde eleştirel realizm kavramı detaylandırılmış ve temel karakteristikleri açıklanmıştır. Realizm, pozitivizm, yapılandırmacılık ve pragmatizm arasındaki önemli farklılıklar karma yöntemler bağlamında incelenmiştir. Realizmin faydalı bir perspektif sağlayabilmesi için karma araştırma yöntemlerinin bazı açılarının tanımlanması yapılmıştır.

6. ünite, karma araştırma yöntemleri için feminist yaklaşımlar ele alınmış ve kuram ile uygulama birleştirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla ünite içerisinde karma araştırma yöntemleri için feminist yaklaşımları içeren durum çalışmalarına yer verilmiş ve her bir durum çalışmasında izlenen araştırma süreci modellenmiştir. 7. ünite, dönüşümcü amaçlar için karma yöntemlerden yararlanma konusu ele alınmıştır. Dönüşümcü paradigmanın felsefi inanç sistemleri ve karma araştırma yöntemlerinin

kullanımına ilişkin çıkarımlar tartışılmıştır. Ayrıca bu ünite de dönüşümcü paradigmanın kullanımını yansıtan görünüşleri belirleyebilmek için karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen araştırma örnekleri analiz edilmiştir. 8. ünite de araştırma metodolojisinin çok boyutlu modeli üzerinde durulmuştur. Niglas'dan (2001) uyarlanan çok boyutlu araştırma metodolojisi modeli etraflıca tartışılmıştır. 9. ünite de yöntemlerden bağımsız olarak araştırma deseni incelenmiştir. Bu ünite de araştırma desenin geliştirilmesi süreci üzerinde durulmuş ve iyi araştırmaların neredeyse her zaman bir takım kanıtların harmanlanmasıyla ortaya konmasının sebepleri araştırılmıştır. Birinci bölümün son ünitesinde ise karma araştırma yöntemlerinin ilk dönem geliştiricileriyle gerçekleştirilen röportajlara yer verilmiştir. Bu bölümün amacı, karma araştırma yöntemlerinin ilk dönem geliştiricilerinin düşüncelerini alabilmek, karma yöntemler ile nasıl ilgilenmeye başladıklarını ortaya çıkarabilmek, alanın var olan durumunu ve gidişini kavrayabilmek ve röportaj yapılan ilk dönem araştırmacıları arasındaki görüşleri karşılaştırabilmek olarak ifade edilmiştir. Johnson, Onwuegbuzie ve Turner (2007) karma araştırma yöntemlerinin zamansal açıdan yeni olmamasına rağmen, yeni bir hareket, söylem veya araştırma paradigması olarak ifade edilebileceğini belirtmelerinden hareketle, karma araştırma yöntemlerinin geçmişine, bugününe ve geleceğine ilişkin çıkarımlarda bulunabilmek adına röportajlar yapılmıştır. Bu ünite kapsamında kendileriyle röportaj yapılan ilk dönem karma yöntem araştırmacıları Alan Bryman, John Creswell, Jennifer Greene ve Janice Morse'dur.

Kitabın *Yöntem ve Metodoloji ile İlgili Konular* başlıklı 2. bölümünde, karma araştırma yöntemlerinin uygulanması bağlamında araştırmanın deseni, örnekleme, veri toplama süreci ve yöntemi, verilerin analizi ve bulguların yorumlanmasına ilişkin ipuçları gibi *yöntemsel* ve geniş bir sorgulama mantığı anlamına gelen *metodolojik* konular tartışılmıştır. Bu bölümün Vicki L. Plano Clark ve Manijeh Badiee tarafından yazılan ilk ünitesinde karma araştırma yöntemlerinde araştırma soruları tartışılmıştır. Ünite kapsamında karma araştırma yöntemlerinde araştırma problemlerinin nasıl tanımlanacağı, araştırma problemlerine göre bir karma araştırmanın nasıl tasarlanacağı, araştırma problemleri yazılırken hangi noktalara dikkat edileceği ve karma araştırma problemi yazarken göz önünde bulundurulması gereken 4 temel boyut incelenmiştir. Söz konusu boyutların her birine ilişkin örnekler verilmiş, ayrıca karma araştırma yöntemlerinde yazılan araştırma problemlerinin değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek bazı kriterlerden bahsedilmiştir. Ünite içerisinde karma araştırma yöntemleri için araştırma problemleri yazabilmek adına araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Kitabın 2. bölümünün 2. ünitesinde karma araştırma yöntemlerinin türlerini kavramsallaştırabilmek için kapsamlı bir çerçeve sunulmuştur. Karma araştırma yöntemleri basitten karmaşığa doğru giden tipolojik bir sıra ile ele alınmıştır. Yine bu ünite de karma araştırma yöntemlerinin sınıflandırılmasını kolaylaştırabilmede ve tam olarak bütünleştirilmiş desenlerin geliştirilmesinde bütüncül bir çerçeve önerilmiştir. Ayrıca gelecek yönelimler de belirlenmeye çalışılmıştır. Üçüncü ünite karma araştırma yöntemlerinin ne olduğunun ve ne olmadığını netleştirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu ünite de karma araştırma yöntemleri ile çoklu yöntemler arasındaki farka değinilmiştir. Ayrıca karma araştırma yöntemi ile yürütülecek çalışmalarda dikkate alınması gereken çok temel başlıklara değinilmiş ve basit ipuçları ile bu türden bir araştırmanın nasıl raporlanabileceği ifade edilmiştir.

Kitabın 2. bölümünün 4. ünitesinde karma araştırma yöntemlerinde kullanılan örnekleme yöntemlerine yer verilmiştir. Olasılığa ve amaca dayalı örnekleme yöntemleri ayrı ayrı incelenmiş, her bir yöntem etraflıca detaylandırılmıştır. Onwuegbuzie ve Collins'in 2007 yılında *The Qualitative Report* dergisinde yayımlanan "Sosyal Bilim Araştırmalarında Karma Araştırma Desenlerindeki Örnekleme Tipolojileri" başlıklı çalışmalarında ele alınan örnekleme yöntemlerine doğrudan bu ünite de değinilmiştir. Söz konusu çalışmada basit rastgele, tabakalı, küme örnekleme, sistematik örnekleme ve çok aşamalı örnekleme şeklinde 5 tane rastgele örnekleme yöntemine yer verilmiş olup, diğer tüm örnekleme yöntemleri amaçlı olarak nitelendirilmiştir. Ünite içerisinde, yaygın olarak kullanılan bazı yöntemler için minimum örneklem genişliği önerileri de sunulmuştur. Bölümün geri kalan üniteleri, karma araştırma yöntemleriyle yürütülen araştırmalarda verilerin analizi, bulguların sunulması ve veri kaynakları ile verilerin analizinde bilgisayar destekli uygulamalara yer vermektedir. Örneğin 5. ünite yorumlamaya dayalı içerik analizini, karma araştırma çerçevesinde metinsel ve görsel işitsel analizleri kapsamaktadır. 6. ünite de karma araştırma yöntemlerinde gelişmekte olan veri analizi tekniklerine, 7. ünite de ise karma araştırma yöntemlerinde veri kaynaklarının ve analizlerinin bilgisayar destekli

bütünleştirilmesine değinilmektedir. 8. ünite de karma araştırma bulgularının görsel sunumları ele alınmaktadır. 9. ünite de Q metodolojisinin kullanımı ve karma araştırma yöntemlerinde Q faktör analizi incelenmektedir. Bölümün son ünitesinde ise karma araştırma yöntemlerinde kalitenin değerlendirilmesinde kapsamlı bir çerçeve sunulmaktadır.

Kitabın *Karma Araştırma Yöntemlerinin Çağdaş Uygulamaları* başlıklı son bölümünde karma araştırma yöntemlerinin disiplinler arası ve kültürler arası uygulamaları ile karma araştırma yöntemlerinin uygulamalarındaki pratik konulara değinilmektedir. Bu bölümde yer alan üniteler genel bir toplu değerlendirme niteliği taşımakta ve karma araştırma yöntemlerinin farklı alanlarındaki uygulamalardan örnekler sunmaktadır. Bölümün ilk ünitesinde karma araştırma yöntemlerinin sosyal bilimlerdeki kullanımında karşılaşılan bazı engeller tanımlanmakta ve bu engellerin çözümüne ilişkin bir takım öneriler getirilmektedir. Ayrıca bu ünite de karma araştırma verisinin doğası tartışılmakta ve verinin bütünleştirilmesinde olanaklara yer verilmektedir. Son olarak nitel ve nicel bulguları sunabilecek ve analiz edebilecek bir yazılım aracına değinilmektedir.

Bölümün 2. ünitesinde pek çok amaca hizmet edebilecek türde farklı kazanımlar sunulmuştur. Ünite kapsamında 2000-2009 yılları arasında karma araştırma yöntemleriyle ilgili metodolojik tartışmaların kapsamı ve eğilimleri tartışılmıştır. Yine 2000-2008 yılları arasında karma araştırma yöntemleriyle gerçekleştirilen çalışmaların benimsenmesindeki eğilimler yıllara, ülkelere, disiplinlere ve tasarımlara göre araştırılmıştır. Seçilen bazı disiplin alanlarında karma araştırma yöntemlerinin uygulamaları tanımlanmıştır. Bu alanlar arasında sağlık bilimleri, eğitim, bilgisayar bilimleri ve sosyal çalışmalar sayılabilir. Dolayısıyla bu ünitenin karma araştırma yöntemlerinin farklı alanlardaki uygulamalarını ele alması bakımından önemli olduğu söylenebilir. 3. ünite de izleme ve değerlendirme amaçlı karma araştırma yöntemlerinin kullanımından bahsedilmektedir. 4. ünite de eylem araştırmaları ve karma yöntemlerle ilişkisi incelenmektedir. Bu ünite de ayrıca, bir karma araştırma çalışması organize edilirken hangi başlıklara yer verilmesi gerektiği ve araştırma desenini görsel olarak ortaya koyabilecek metodolojik haritanın nasıl çıkarılacağı anlatılmaktadır. İyi bir karma araştırma yöntemi dersinin nasıl önerileceği, geliştirileceği ve değerlendirileceği de bu ünitenin amaçları içerisinde yer almaktadır. Ayrıca eylem araştırmalarının müfredatı ve öğretimi geliştirmede nasıl kullanılabileceği bu ünite kapsamında incelenmektedir.

5. ünite de biyografik çalışmalarda karma araştırma yöntemlerinin kullanımı, 6. ünite de ise eğitsel etkililiği arttırmada karma araştırma yöntemlerinin katkısı ele alınmaktadır. 7. ünite sağlık alanında karma araştırma yöntemlerinin uygulamalarına, 8. ünite de ise karma yöntemler ile sistematik inceleme yazılarına (review) yer vermektedir. Bu ünite de bir araştırmanın parçası olarak sistematik incelemeler, sistematik bir incelemede ana adımların çerçevesinin oluşturulması, tekil yöntemli incelemeler ve karma araştırma incelemelerinin sınırlılıkları ve güçlü yönlerinin karşılaştırılması ile karma yöntemli sistematik bir inceleme yazısı oluştururken bir öneri veya plan hazırlanması ele alınan konular arasındadır.

9. ünite de karma araştırma yöntemi çalışmaların yayımlanma sürecine değinilmektedir. Ünite içerisinde etkili bir karma araştırma yöntemi çalışmasının veya tezinin yazılmasına büyük yer ayrılmıştır. Ünitenin karma araştırma yöntemleriyle yeni tanışan araştırmacılara hazırlayacakları makalelerde ya da önerilerde büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Zira ünite içerisinde örnek makale şablonlarına yer verilmekte ve hakemlerin çalışmaları değerlendirmelerinde nelere dikkat ettikleri belirtilmektedir. Hakem önerileri doğrultusunda yeniden gözden geçirilen ve dergiye tekrar gönderilecek olan bir makaleye editör raporunun yazılmasında önemli katkısı olabilecek bir editör mektubuna da ünite içerisinde okuyuculara sunulmaktadır.

Kitabın 3. bölümünün 10. ünitesini editörler yine kendilerine ayırmışlardır. Önsözle başladıkları kitabı sonsözle tamamlarken, karma araştırma yöntemlerinde var olan gelişmeleri ve görünen eğilimleri ele almaktadırlar. Bu ünite bir sonsöz niteliğinde olup, editörlerin karma araştırma yöntemleri üzerine yıllarca edindikleri deneyimleri toparlayıcı ve geleceğe dönük katkılar sağlayıcı bir bağlamı da bulunmaktadır. Editörler bu kitabın sonuna geldiklerinde buldukları yer şu sözlerle özetlemektedirler:

“Şu an bizler karma araştırma yöntemleri aracılığıyla bir yolculuğun sonunda mıyız, yoksa bu bir başlangıç mı?” (Tashakkori & Teddlie, 2003, p. 671)

Ünite içerisinde karma araştırma yöntemlerinin kritiğinin yapıldığı bir başlıkta, karma araştırma yöntemlerinin, gerçekten karma araştırma yöntemiyle çözülmeyi gerektirecek araştırma problemleriyle kullanılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda yalnızca nicel ya da yalnızca nitel bulgularla çözümü gerçekleştirilebilecek araştırma problemlerinin, karma yöntemlerle çözülmeye çalışılmasının hem yönetsel bir hata olduğu, hem de araştırmacılara ciddi anlamda zaman kaybettireceği ve etkili sonuçlara ulaşamayacağı söylenebilir.

Kitaba İlişkin Genel Değerlendirme

Bu kitabın sosyal bilimlerdeki farklı disiplinlerde çalışan araştırmacılara, karma araştırma yöntemleri bağlamında önemli katkılar sağlayacağı söylenebilir. Toplamda 30 üniteden oluşan bu el kitabının her ünitesi karma araştırma yöntemlerinin ayrı bir boyutuna dikkat çekmekte ve bütüncül olarak değerlendirildiğinde tüm konuları kapsamaktadır. Karma araştırma yöntemlerinin felsefi ve kuramsal temellerinden başlayarak, alandaki uygulama örneklerine kadar tüm boyutların etraflıca incelenmesi, ünitelerin karma araştırma yöntemleri üzerine çalışan alan uzmanlarına yazdırılması ve karma araştırma yöntemleri alanının çerçevesinin çizilmeye çalışılması, kitabın ilgi alanına giren hedef kitleye önemli faydaları olacak boyutlardır. Karma araştırma yöntemlerinin ilk dönem geliştiricileriyle gerçekleştirilen röportajlar ve elde edilen sentez görüşler, alanın gelişimini ve gidişini ilk elden yaşayanların deneyimlerine dayalı olarak ifade edilmektedir. Kitabın bu yönüyle de farklı ve özgün olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Green, J. C., Caracelli, V. J., & Graham, W. F. (1989). Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis, 11*(3), 255-274. doi: 10.3102/01623737011003255
- Guba, E., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth generation evaluation*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research, 1*(2), 112-133. doi: 10.1177/1558689806298224
- Niglas, K. (2001). *Paradigms and methodology in educational research*. Paper given at ECER 2001, Lille, 5–8. September 2001; Education Line Database. 20.11.2014 tarihinde <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00001840.htm> adresinden erişilmiştir.
- Onwuegbuzie, A. J., & Collins, K. M. T. (2007). A typology of mixed methods sampling designs in social science research. *The Qualitative Report, 12*(2), 281-316.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). *Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (2003). The past and future of mixed methods research: From data triangulation to mixed method designs. In A Tashakkori & C. Teddlie (Eds.), *Handbook of mixed methods in social & behavioral research* (pp. 671-702). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (2010). *Sage handbook of mixed methods in social & behavioral research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.